

Nr 8.

Av herr **Olsson, Oscar, m. fl.**, om anslag på tilläggsstat för år 1920 för att därigenom bereda riksförbunden för understödjande av biblioteksverksamhet genom studiecirklar fyllnadsunderstöd för år 1919.

Sedan skolöverstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1919 visat, att det nu gällande stadgandet om 45,000 kronor såsom högsta sammanlagda beloppet för årsunderstöd till riksförbund för studiecirklar genom denna begränsning innebär fara för hämmande av den genom studiecirkelarna bedrivna biblioteksverksamheten, har Kungl. Maj:t beslutat ingå till innevarande riksdag med förslag om stadgandets upphävande från och med 1920. Däremot har Kungl. Maj:t ej ansett sig kunna biträda överstyrelsens förslag att genom ett anslag på tilläggsstat för 1920 hjälpa riksförbundens studiecirklar ur de stora svårigheter, som uppstått för deras arbete på grund av att stadgandets giltighet för utdelandet av 1919 års anslag berövat dem en mycket stor del, ungefär 20 procent, av deras vanliga statsunderstöd.

Kungl. Maj:ts betänksanhet mot upptagande av anslag på tilläggsstat är i allmänhet synnerligen välbetänkt, men här föreligger ett fall, då det skulle uppfattas såsom ganska obilligt, om riksdagen ej gäve sitt bifall till det av skolöverstyrelsen framställda förslaget, trots de betänkligheter, som kunnat vara avgörande för Kungl. Maj:ts ståndpunkt.

De tre riksförbund, som skulle drabbas och det mycket hårt av ett avslag, nämligen godtemplarorden, arbetarnes bildningsförbund och nationalgodtemplarorden (i samorganisation med templarorden), ha trots de stora svårigheterna under krigsåren hållit uppe och utvecklat sin folkbiblioteksrörelse synnerligen framgångsrikt. Men

trots alla ansträngningar förorsakade kristidssvårigheterna avbräck på många håll. När så vid början av arbetsåret 1918—1919 det var tydligt, att kriget snart skulle vara slut, gjordes i hopp om snart inträdande gynnsammare tidsförhållanden från studiecirkelarna landet runt en kraftansträngning för att ta igen det förlorade. Men trots den goda början hotades hela rörelsen detta arbetsår med en formlig katastrof på grund av spanska sjukans härjningar. Många hundra studieledare och tusentals medlemmar i studiecirkelarna angrepos häftigt av sjukdomen och dukade i många fall under för den, distrikts- och riksstudieledningarnas arbete var i veckor och månader förlamat på grund av sjukdomsfall. Genom en väldig kraftansträngning lyckades man emellertid inom alla tre riksförbunden inte bara hålla samman verksamheten utan också rädda det mesta av arbetsresultaten från arbetsårets början och från föregående år. Men 20 procent av arbetarnes bildningsförbunds gamla studiecirkel var urståndsatta att rapportera vid arbetsårets slut och även inom godtemplarorden hade antalet saknade studiecirkel ökat under året (från bortåt tre till nära fem procent). Och helt naturligt var rörelsen på många håll dessutom mycket svag och behöver god omvårdnad för att kunna uppehållas.

Det hade väl legat närmast till hands att antaga, att det allmänna skulle ge sitt erkännande åt de stora ansträngningar från de breda folklagrens föreningar, som möjliggjort räddandet av deras studiecirkelns mångåriga insats i vårt folks kulturarbete, och kanske också genom ökning i sina anslag underlätta reorganisationsarbetet. Och så hotas i stället godtemplarorden med ett avdrag på bortåt 7,000 kronor, arbetarnes bildningsförbund med ett avdrag på över 2,000 kronor och nationalgodtemplarorden med ett avdrag på 1,200 kronor från det statsanslag, dessa organisationer sedan många år ha rätt att erhålla i proportion till de medel deras medlemmar kunnat anskaffa från annat håll. Misstämningen bland studiecirkelarnas medlemmar, om statsanslaget för 1919 blir så avsevärt nedsett, blir så mycket käunbarare, som de två största riksförbunden, godtemplarorden och arbetarnes bildningsförbund genom skrivelser till Kungl. Maj:t föregående år påvisat, i vilken hög grad riksförbunden äro missgynnade i förhållande till övriga folkbibliotek vid fördelningen av biblioteksanslaget redan under vanliga förhållanden. Folkbibliotekens statsanslag är nämligen mer än dubbelt så högt i proportion till de från annat håll anskaffade medlen än studiecirk-

kelbibliotekens, trots att i stort sett samma krav ställas på båda slagen av bibliotek. Vad 1919 års statsanslag beträffar skulle, om riksdagen inte beslutar rättelse, denna disproportion ytterligare avsevärt ökas och det efter det mest prövande arbetsår studiecirkelarna haft att kämpa sig igenom.

Slutligen kunna de gamla riksförbunden inte undgå att känna det som en stor orättvisa, att deras statsanslag skall minskas för att ett nytt riksförbund genom sitt goda arbete under året gjort sig förtjänt av statsanslag. Det kan dock ej vara med rätt och billighet förenligt, att staten ens för ett år anskaffar medlen till det nya riksförbundets statsunderstöd genom att nedsätta det anslag till de gamla, varav de detta år gjort sig minst lika förtjänta som något föregående.

På grund av vad som sålunda anförts, anhålla vi, att riksdagen måtte besluta,

att på tilläggsstat för år 1920 måtte anvisas ett fyllnadsanslag på högst 11,200 kronor till de för år 1919 beviljade understöden åt riksförbunden för studiecirkel i och för understödets höjande till de belopp, som skolat utgå, därest någon högsta gräns inte varit föreskriven för det samlade anslagsbeloppet.

Stockholm den 15 januari 1920.

Oscar Olsson.

Gustav Möller.

Anders Örne.